

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา อย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

The Development of the additional curriculum in citizenship subject to
promote creative problem solving skills with the online media
for 4th year high school students.

ศิริภา กาญจนสวัสดิ์ (Siripa Kanchanavasi)*
ชนสิทธิ์ ลิทธิ์สูงเนิน (Chanasith Sithsungnoen)**
เพ็ญพนอ พ่วงแพ (Phenphanor Phungphae)***
เอกสิทธิ์ ชนินทรภูมิ (Akesit Chanintarapum)****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร และ 2) พัฒนาและหาคุณภาพหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ใช้ระเบียบวิธีแบบวิจัยและพัฒนา โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมวิธี กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาความต้องการ คือ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน รวมทั้งสิ้น 46 คน กลุ่มเป้าหมายในขั้นตอนการพัฒนา คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม ประเด็นสนทนากลุ่ม แบบประเมินความสอดคล้องและเหมาะสมของหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองฯ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียน กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล 2) ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.80$, $SD=0.20$) และผลการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.91$, $SD=0.07$)

* นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Master of Education Student in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University

** อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Advisor: Associate Professor Dr., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Co-Advisor: Assistant Professor Dr., Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Silpakorn University

**** อาจารย์ ดร. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Co-Advisor: Dr., Lecturer, Science Education Program, Faculty of Education, Silpakorn University

คำสำคัญ : หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม / หน้าที่พลเมือง / ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์

Abstract

The purpose of this research were to 1) Study basic information and requirements for curriculum development. 2) Develop design, and determine the quality of the additional curriculum in citizenship subject to promote creative problem solving skills with the online media for 4th year high school students. The research methodology used is research and development. The target groups for the needs assessment phase are administrator teachers and students, totaling 46 people. The development phase targets 6 qualified individuals. Research instruments included document analysis forms, interview forms, questionnaires, focus group discussions, and curriculum consistency and appropriateness assessment forms. The research results found that 1) The additional curriculum for civic duties has 6 components: principles, objectives, content structure and learning time, learning activity organization process, media and learning resources, measurement and evaluation. 2) The results of the evaluation of the overall suitability of the curriculum were at the highest level of suitability ($M=4.80$, $SD=0.20$) and the results of the evaluation of the overall suitability of the learning management plan were at the highest level of suitability ($M=4.91$, $SD=0.07$).

Keywords : Additional course curriculum/ Civic duties/ Creative problem-solving abilities through online media

บทนำ

แผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม ในการหล่อหลอมคนไทยให้มีคุณธรรม จริยธรรมในลักษณะที่เป็น ‘วิถี’ การดำเนินชีวิต และปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายและจุดเน้น ประจำปีงบประมาณ 2567-2568 โดยให้ความสำคัญต่อการสร้างสำนึกความเป็นไทย ภาควิชาในชาติและยึดมั่นในสถาบันหลัก เน้นการปรับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยและหลากหลาย เพื่อพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนตามความถนัด ความสนใจ การจัดการเรียนรู้หน้าที่พลเมืองในสังคมร่วมสมัย สู่ห้องเรียนใหม่ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Cogan,2014) เพื่อการเป็นสมาชิกของสังคมที่เข้าใจและใช้สิทธิในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม (Marshall,2002)

ปัจจุบันความเป็นพลเมืองบนสื่อดิจิทัลของเด็กและเยาวชนถือว่ามีความสำคัญ เนื่องจากเด็กรุ่นใหม่เติบโตมาพร้อมกับสื่อและเทคโนโลยี ดังนั้นการนำสื่อออนไลน์มาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมในยุคดิจิทัล ที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและหน้าที่

ความรับผิดชอบต่อสังคม (Good Cater V,1973) ดังนั้นวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่จะนำมาใช้ในหลักสูตร คือ การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน เนื่องจากเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ใกล้ตัวของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2550) โดยสร้างความรู้จากกระบวนการทำงานกลุ่ม ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีการเลือกประเด็นปัญหาที่สนใจ สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา สร้างความเข้าใจปัญหา สาเหตุและเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาที่น่าสนใจและสร้างสรรค์ (Llewelin,2009)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้มีความสนใจในการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรัทธาสมุทร ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ให้มีความสอดคล้องกับเป้าประสงค์และพันธกิจของโรงเรียนในด้านผู้เรียน โดยกำหนดผลการเรียนรู้รายหน่วยของหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับการสร้างความเป็นพลเมืองที่สามารถแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการศึกษาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์
2. เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย 1 (Research 1 : R₁) ขั้นศึกษาความต้องการพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตร

กระบวนการวิจัยระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์

1.กลุ่มเป้าหมาย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนศรัทธาสมุทร จังหวัดสมุทรสงคราม ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 40 คน จากทั้งหมด 308 คน

1.2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 6 คน โดยกำหนดเกณฑ์อย่างได้อย่างหนึ่ง คือ 1) ปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 1 คน 3) มีความเชี่ยวชาญในการสอนสังคมศึกษา และเป็นครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ฯ จำนวน 4 คน โดยมีความยินดีในการให้ข้อมูลประกอบการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แบบวิเคราะห์เอกสาร เป็นแบบบันทึกการศึกษาเอกสาร การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับแนวทางการพัฒนาหลักสูตร

2.2 ประเด็นการสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2.3 แบบสอบถามความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

3. การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง รวมถึงการสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ เพื่อกำหนดรายการที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย

3.2 นำรายการที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบการวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ที่มีคำถามที่สอดคล้องและครอบคลุมประเด็นที่ต้องการนำมาประกอบการพัฒนาหลักสูตร

3.3 นำเครื่องมือการวิจัยปรึกษาที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วทำการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านเนื้อหาสาระทางสังคมศาสตร์ และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงทางด้านเนื้อหา (Content Validity) และสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (Item Object Congruence : IOC) ซึ่งผลของทุกประเด็นไม่น้อยกว่า 0.5 แสดงว่า ประเด็นสนทนากลุ่มมีความสอดคล้อง เหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3.4 นำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัยตามที่ยกผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

4. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ประเมินความต้องการและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง มีรายละเอียดดังนี้

4.1 วิเคราะห์เอกสารข้อมูลหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 และหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอในรูปแบบความเรียง

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการ แนวทางของการพัฒนาหลักสูตรกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้างานหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 4 คน วิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอในรูปแบบความเรียง

4.3 ผู้วิจัยดำเนินการสอบถามเกี่ยวกับความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการส่งลิงค์ Google Form ให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 40 คน ที่

กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 โดยวิเคราะห์ข้อมูลในตอนต้นที่ 1 และตอนที่ 2 ใช้การคำนวณค่าความถี่ และสถิติร้อยละ ส่วนตอนที่ 3 วิเคราะห์ผลการตอบแบบสอบถามโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา 1 (Development 1 : D₁) ขั้นกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คัดเลือกเนื้อหาวิชาและกำหนดแนวทางการประเมิน ออกแบบหลักสูตรและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

กระบวนการวิจัยระยะที่ 2 การออกแบบการจัดการเรียนการสอนและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองฯ โดยการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การคัดเลือกเนื้อหาวิชาและกำหนดแนวทางการประเมิน การออกแบบการจัดการเรียนการสอนจากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร

1.กลุ่มเป้าหมาย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบและประเมินคุณภาพหลักสูตร โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดเกณฑ์ คือ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท และปฏิบัติหน้าที่สอนในมหาวิทยาลัย หรือสอนในโรงเรียน จำนวน 6 คน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน 1 คน ,ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนสังคมศึกษา 3 คน, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อและเทคโนโลยี 2 คน

1.2 ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบและประเมินคุณภาพหลักสูตร โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดเกณฑ์ คือ สำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท และปฏิบัติหน้าที่สอนในมหาวิทยาลัย หรือสอนในโรงเรียน จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน 1 คน ,ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนสังคมศึกษา 3 คน, ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสื่อและเทคโนโลยี 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ประเด็นการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus group discussion : FGD) ในการวิพากษ์หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

2.2 แบบประเมินความสอดคล้องและเหมาะสมของหลักสูตร ประกอบด้วย

2.2.1 แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบประมาณค่า Rating Scale 5 ระดับ

2.2.2 แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบประมาณค่า Rating Scale 5 ระดับ

3. การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

3.1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ฯ รวมถึงการสร้างประเด็นสนทนากลุ่มและแบบประเมินหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อกำหนดประเด็นและรายการประเมิน

3.2 นำรายการที่ได้จากการศึกษามาสร้างประเด็นในการสนทนากลุ่ม แบบประเมินหลักสูตรและแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

3.3 นำเครื่องมือการวิจัยที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วทำการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านเนื้อหาสาระทางสังคมศาสตร์ และด้านการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงทางด้านเนื้อหา (Content Validity) และสอดคล้องด้วยดัชนีความสอดคล้อง (Item Object Congruence : IOC) ซึ่งผลของทุกประเด็นไม่น้อยกว่า 0.5 แสดงว่า ประเด็นสนทนากลุ่มมีความสอดคล้อง เหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

3.4 นำผลการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัยตามที่ยกผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

4. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ประเด็นการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus group discussion : FGD) ในการวิพากษ์หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาความเรียง

4.2 แบบประเมินความสอดคล้องและเหมาะสมของหลักสูตร ประกอบด้วย แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร และแบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายข้อเพื่อตัดสินคุณภาพด้านความเหมาะสม โดยใช้เกณฑ์การยอมรับคุณภาพของแต่ละข้อมีค่าเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.50 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของ มาเรียม นิลพันธุ์ (2558 : 196) ดังนี้

4.50 – 5.00	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับมาก
2.50 – 3.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อย
1.00 – 1.49	หมายถึง	มีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุด

โดยที่ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนไม่เกิน 1.00 ถือว่าหลักสูตรมีความเหมาะสม

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้สามารถนำเสนอได้ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์

1. ผลการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย 1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม 2) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับ

การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning : PBL) 3) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 4) แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถในการพัฒนาสื่อออนไลน์ อินโฟกราฟิก และการสร้างคอนเทนต์ 5) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง 6) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และหลักสูตรสถานศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนศรีธรรมาศ

2. ผลการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สามารถสรุปประเด็นได้ว่า การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักเรียนมีทักษะในการแก้ปัญหาการบูรณาการเข้ากับสื่อออนไลน์ ถือเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับยุคสมัยและวัยของผู้เรียน ควรเน้นผลการเรียนรู้ในรูปแบบ KPA โดยด้าน K คือ เน้นให้นักเรียนได้เข้าใจสภาพปัญหา ด้าน P คือ เน้นให้นักเรียนใช้ทักษะกระบวนการในการเลือกวิธีในการแก้ปัญหา และ ด้าน A คือ เน้นการให้นักเรียนนำความรู้จากการศึกษาปัญหาไปใช้ในชีวิตประจำวัน เนื้อหาสาระควรมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในยุคดิจิทัล โดยนักเรียนจะต้องเป็นผู้สร้างประเด็นปัญหาที่ตนเองสนใจ มีการวัดผลและประเมินผลอย่างหลากหลาย ตามสภาพจริง

3. ผลการสอบถามความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการสอบถามความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

ข้อ	ประเด็นคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. นักเรียนมีความต้องการเรียนรู้ และพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4			
	การอยู่ร่วมกันในสังคม และสังคมพหุวัฒนธรรม	27	67.50
	การเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น	10	25.00
	การเรียนรู้เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์	10	25.00
2. นักเรียนเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในประเด็นดังนี้			
2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการคมนาคม			
	ปัญหาการจราจรติดขัด	26	65.00
	ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุ	22	55.00
	ปัญหาการจอดรถในที่ห้ามจอด	22	55.00
2.2 ปัญหาเกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจ			
	ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ	28	70.00
	ปัญหาความยากจน	26	65.00
2.3 ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดและวัยรุ่น			
	ปัญหายาเสพติด	36	90.00
	ปัญหาเกี่ยวกับเพศ	19	47.50
2.4 ปัญหาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			

ข้อ	ประเด็นคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
	ปัญหาขยะ	33	82.50
	ปัญหาการตัดไม้ทำลายป่า	20	50.00
2.5 ปัญหาเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันในสังคม			
	ปัญหาการถูกหลอกลวงบนโลกออนไลน์	35	87.50
	ปัญหาเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง	25	62.50
3. นักเรียนต้องการให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในรูปแบบดังนี้			
	กิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน	24	60.00
	แบบร่วมมือ	24	60.00
	แบบแบ่งกลุ่มทำงาน	24	60.00
	แบบบูรณาการ	7	17.50
4.นักเรียนต้องการให้ครูผู้สอนในรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองฯ ใช้สื่อและเทคโนโลยีในการเรียนรู้ประเภทต่าง ๆ ดังนี้			
4.1 สื่อสิ่งพิมพ์ (ใบงาน ใบความรู้ เอกสาร ตำรา หนังสือเรียน นิตยสาร)			
	ใบความรู้/ใบงาน	35	87.50
	หนังสือพิมพ์	6	15.00
	วารสาร/นิตยสาร	6	15.00
4.2 สื่อออนไลน์และเทคโนโลยี			
	เกมออนไลน์ เช่น Kahoot	32	80.00
	แอปพลิเคชันระดมความคิด เช่น Padlet , mentimeter	13	32.50
4.3 สื่อบุคคล (ปราชญ์ชาวบ้าน , วิทยากรในท้องถิ่น)			
	ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่	30	75.00
	ผู้นำชุมชน	12	30.00
5. นักเรียนมีความสนใจในการทำชิ้นงาน/ภาระงานในรูปแบบใดบ้าง เมื่อเรียนตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองฯ ดังนี้			
	ผลงานในรูปแบบใบงาน	27	67.50
	ผลงานในรูปแบบป้ายนิเทศ	1	2.50
6. นักเรียนต้องการให้มีการประเมินชิ้นงาน/ภาระงานของนักเรียนด้วยวิธีการดังนี้			
	การตรวจชิ้นงาน	33	82.50
	การใช้แบบสอบถาม	6	15.00
7. นักเรียนต้องการให้บุคคลใดบ้างมีส่วนร่วมในการประเมินชิ้นงาน/ภาระงานของนักเรียน ดังนี้			
	ครูผู้สอน	37	92.50

ข้อ	ประเด็นคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
	ผู้ปกครองนักเรียน	4	10.00

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีความต้องการเกี่ยวกับหลักสูตรในประเด็นความต้องการเรียนรู้ และพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองในเรื่อง การอยู่ร่วมกันในสังคม และสังคมพหุวัฒนธรรมมากที่สุด จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5 ด้านนักเรียนต้องการมีส่วนร่วมแก้ปัญหาในรายวิชาหน้าที่พลเมือง พบว่า ด้านการคมนาคมนักเรียนให้ความสนใจมากที่สุด คือปัญหาเกี่ยวกับการจราจรติดขัด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 65 ด้านสภาพเศรษฐกิจนักเรียนให้ความสนใจมากที่สุดเกี่ยวกับปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 70 ด้านยาเสพติดและวัยรุ่นนักเรียนให้ความสนใจมากที่สุด คือปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมนักเรียนให้ความสนใจมากที่สุดเกี่ยวกับปัญหาการทิ้งขยะ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 82.5 ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคมนักเรียนให้ความสนใจมากที่สุดเกี่ยวกับปัญหาการถูกหลอกลวงบนโลกออนไลน์ จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5

ส่วนประเด็นความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตร พบว่านักเรียนมีความต้องการให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานมากที่สุด จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 60 การใช้สื่อและเทคโนโลยีในการเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง พบว่า ด้านสื่อสิ่งพิมพ์นักเรียนมีความต้องการใบความรู้/ใบงานมากที่สุด จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 ด้านสื่อออนไลน์และเทคโนโลยีนักเรียนมีความต้องการเกมออนไลน์ เช่น Kahoot มากที่สุด จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ด้านสื่อบุคคล นักเรียนมีความต้องการเรียนรู้จากประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากที่สุด จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 75 นักเรียนมีความต้องการในการทำชิ้นงาน / ภาระงานตามหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความต้องการในการทำผลงานในรูปแบบใบงานมากที่สุด จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 67.5

ส่วนประเด็นความต้องการเกี่ยวกับการประเมินชิ้นงาน /ภาระงานตามหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความต้องการให้มีการประเมินด้วยการตรวจชิ้นงานมากที่สุด จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 82.5 บุคคลที่มีส่วนร่วมในการประเมินชิ้นงาน/ภาระงานตามหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความต้องการให้ครูผู้สอนประเมินมากที่สุด จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 92.5

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สามารถสรุปได้ว่า ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมจากแบบสอบถามปลายเปิด คือ นักเรียนมีความคาดหวังว่า จะได้เรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองที่มีความแปลกใหม่ทั้งในด้านความรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ มีความสนุกสนานสอดแทรกไปกับความรู้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อพัฒนาและหาคุณภาพหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สามารถสรุปองค์ประกอบของหลักสูตรได้ 6 องค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียน ประกอบด้วย ผลการเรียนรู้จำนวน 8 ข้อ โดยกำหนดหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 4 หน่วย กำหนดสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน 20 ชั่วโมง และกำหนดค่าคะแนนในแต่ละหน่วย 4) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1. เชื่อมโยงและระบุปัญหา 2. ทำความเข้าใจปัญหา 3. ดำเนินการศึกษาค้นคว้า 4. สังเคราะห์ความรู้ 5.

สรุปและประเมินค่าของคำตอบ 6. นำเสนอและประเมินผลงาน 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ โดยใช้ใบงาน ใบความรู้ คลิปวิดีโอ อินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันต่างๆ 6) การวัดและประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินระหว่างภาค 80 คะแนน ได้แก่ ประเมินแผนภาพความคิด แบบประเมินชิ้นงานสื่อออนไลน์ และการประเมินปลายภาค 20 คะแนน ได้แก่ โดยใช้แบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ 20 คะแนน

2.ผลการวิพากษ์หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้บันทึกการสนทนากลุ่ม โดยได้สรุปสาระสำคัญและสามารถนำเสนอได้ดังประเด็นต่อไปนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลการวิพากษ์หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง

องค์ประกอบของหลักสูตร	ข้อเสนอแนะตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ
หลักการ	หลักการของหลักสูตรในข้อที่ 2 ให้มีการเพิ่มส่วนที่บอกว่า “เรามีการนำเทคโนโลยีมาใช้ประกอบการเรียนรู้อย่างไร” และหลักการของหลักสูตรในข้อที่ 4 ให้มีการเพิ่มส่วนที่บอกว่า “อะไรที่หลักสูตรจะทำให้เห็นว่าเป็นการศึกษาจากความต้องการของเด็กจริง ๆ “
จุดมุ่งหมาย	ผลการเรียนรู้รายวิชาหน้าที่พลเมือง ข้อ 7 และข้อ 8 -ยังไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดูโดดเด่นเกินไปไม่กลมกลืนกับผลการเรียนรู้ข้ออื่น ๆ ควรจัดให้มีความสอดคล้องไปด้วยกัน
โครงสร้างเนื้อหาเวลาเรียน	การตั้งชื่อหน่วยการเรียนรู้ -การตั้งชื่อหน่วยควรพิจารณาให้สอดคล้องกับการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ามา -การเขียนชื่อหลักสูตรให้เขียนเหมือนกันตลอดทั้งเล่ม ว่า “หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4”
กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน	- แผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ควรมีการเพิ่มเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งด้านการบูลลี่ในสังคมเพื่อให้เนื้อหาสมดุลมีความทันสมัยและน่าสนใจมากขึ้น - แผนหน่วยการจัดการเรียนรู้ที่ 4 การนำเสนอข้อมูลของท้องถิ่น สิ่งเหล่านี้ผู้เรียนอาจมีโน้ตค้นเพิ่มเติมจากการเรียนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นที่เรียนผ่านมาแล้ว ควรพิจารณาเริ่มต้นจากการมีปัญหาด้านต่าง ๆ จะช่วยให้มีความสอดคล้องโดยภาพรวมของหน่วยอื่น ๆ ได้ดีขึ้น
การวัดและประเมินผล	เกณฑ์การประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน -ให้เรียงลำดับระดับคุณภาพ โดยเรียงลำดับสิ่งที่ทำได้ยาก โดยเขียนให้ชัดเจนว่า ปฏิบัติอย่างไรจึงจะได้คะแนน 4 (ดีมาก) ลดระดับลงมาจนถึง คะแนน 1 (ปรับปรุง) เขียนให้ชัดเจนว่า มันมีความแตกต่างกันอย่างไร และปรับเกณฑ์การตัดสินคุณภาพใหม่และเกณฑ์ระดับคุณภาพในระดับปรับปรุงไม่ควรเป็น “0” -การพิจารณาเกณฑ์ระดับคุณภาพในรูปrik ให้มีความชัดเจนและเหมาะสมกับคะแนนเรียงลำดับความสำคัญของความยากง่าย แล้วตัดที่ละประเด็น

จากตารางที่ 2 สามารถสรุปผลการวิพากษ์หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน พบว่า มีความสอดคล้อง แต่ยังมีประเด็นที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องตรวจสอบ และแก้ไขในบางประเด็นจากการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะไปในทิศทางเดียวกัน ดังตารางนำเสนอ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำไปแก้ไข เพื่อการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรอีกครั้ง

3. ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์

ภายหลังการวิพากษ์หลักสูตรจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน โดยการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้นำฉบับร่างหลักสูตรที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ ไปประเมินคุณภาพ Rating Scale 5 ระดับ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง เหมาะสมของหลักสูตร โดยผลการประเมินสามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 สรุปผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร

ข้อ	ประเด็นการประเมิน	M	SD	ระดับคุณภาพ	ลำดับ
1.	หลักการของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง	4.80	0.45	มากที่สุด	2
2.	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง	4.60	0.55	มากที่สุด	3
3.	การกำหนดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551	4.80	0.45	มากที่สุด	2
4.	การกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551	4.80	0.45	มากที่สุด	2
5.	โครงสร้างเนื้อหา เวลาเรียนของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง	4.80	0.45	มากที่สุด	2
6.	การกำหนดผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง	4.80	0.45	มากที่สุด	2
7.	แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง	5.00	0.00	มากที่สุด	1
8.	สื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด	2
9.	แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง	4.80	0.45	มากที่สุด	2
ภาพรวม		4.80	0.20	มากที่สุด	

จากตาราง พบว่าผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมของหลักสูตรมีระดับความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.80$, $SD=0.20$) เมื่อพิจารณารายข้อ ประเด็นที่มีผลการประเมินสูงที่สุด คือ แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง มีความสอดคล้อง ชัดเจน และเหมาะสม ($M=5.00$, $SD=0.00$) และประเด็นที่มีผลการประเมินน้อยที่สุด คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง มีความชัดเจนและเหมาะสม ($M=4.60$, $SD=0.55$) ตามลำดับ แสดงว่า โดยภาพรวมหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองฯ ที่ได้พัฒนาขึ้นมีระดับคุณภาพเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร สามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรมีความน่าสนใจ และมีความบูรณาการทางด้านเนื้อหา ทักษะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เหมาะสม และสอดคล้องเป็นอย่างดี และในภาพรวมของหลักสูตรค่อนข้างชัดเจน โดย เน้นสมรรถนะในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์

3. ผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ หลังจากที่ได้ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงตามประเด็นการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้เสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อยืนยันคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองฯ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ โดยมีผลปรากฏดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร

แผนที่	ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับคุณภาพ	ลำดับที่
1	Social media กับสิทธิส่วนบุคคล	4.91	0.06	มากที่สุด	2
2	รู้เท่าทันภัยร้ายออนไลน์	4.89	0.08	มากที่สุด	3
3	พลเมืองรับมือ Cyberbully	4.94	0.06	มากที่สุด	1
4	สื่อสร้างสรรค์เท่าทันการเปลี่ยนแปลง	4.91	0.09	มากที่สุด	2
ภาพรวม		4.91	0.07	มากที่สุด	

จากตาราง พบว่า ผลการวิเคราะห์คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร พบว่า ภาพรวมมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.91$, $SD=0.07$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 พลเมืองรับมือ Cyberbully ($M=4.94$, $SD=0.06$) และแผนที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 รู้เท่าทันภัยร้ายออนไลน์ ($M=4.83$, $SD=0.08$) ตามลำดับ แสดงว่า โดยภาพรวมแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองฯ ที่ได้พัฒนาขึ้นมีระดับคุณภาพในเหมาะสมมากที่สุด สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการศึกษาและเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้สามารถนำเสนอได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

จากผลการวิจัย การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองฯ พบว่า จากการสอบถามเกี่ยวกับความต้องการหลักสูตรจากผู้เรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการเรียนรู้ประเด็นการอยู่ร่วมกันในสังคม และสังคมพหุวัฒนธรรม อยากมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหการจราจรติดขัด ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ

ปัญหาเสพติด ปัญหาขยะ ปัญหาการถูกหลอกลวงบนโลกออนไลน์ ต้องการให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน แบบร่วมมือ และแบ่งกลุ่มทำงาน โดยใช้สื่อประเภทใบความรู้ /ใบงานและเกมออนไลน์ นักเรียนมีความคาดหวังว่าจะได้เรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองที่มีความแปลกใหม่ทั้งในด้านความรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ มีความสนุกสนานสอดแทรกไปกับความรู้ สอดคล้องกับ สุทธาสินี ทองจันทร์ (2564) ได้กล่าวว่าการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม หมายถึง กระบวนการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ หรือ การปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น มีความสมบูรณ์และเหมาะสมให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ท้องถิ่น สังคม และความต้องการของนักเรียน เช่นเดียวกับ ชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน (2564) ได้กล่าวว่า หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษาการจัดการศึกษาระดับใดหรือประเภทใดจะขาดหลักสูตรไม่ได้ เพราะหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดแนวทางทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้เรียน ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดอนาคตของสังคมนั้น ๆ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าหลักสูตรเป็นเครื่องชี้นำทางในการจัดความรู้และประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ซึ่งแบ่งความสำคัญได้ 3 ระดับ คือ 1) ระดับประเทศ เป็นการชี้ให้เห็นถึงแนวทางการจัดการศึกษาโดยภาพรวมและเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นแนวโน้มสังคมกับการจัดการศึกษาในอนาคต 2) ระดับสถานศึกษา ซึ่งนับได้ว่าหลักสูตรเป็นหัวใจและจุดเด่นของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้น ๆ 3) ระดับห้องเรียนซึ่งมีความสำคัญต่อการนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อจัดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนโดยตรงโดยมีรายละเอียดและเอกสารประกอบที่กำหนดแนวทางว่าจะสอนใคร เรื่องใด เพื่ออะไร

อีกทั้งจากสอบถามความต้องการจากนักเรียนและการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียชี้ให้เห็นถึงความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรที่มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในยุคดิจิทัล การใช้ทักษะในการคิดสร้างสรรค์เพื่อแก้ปัญหาอย่างรับผิดชอบ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนตั้งปัญหาที่เด็กสนใจ โดยจะต้องมีครูคุมเรื่องกรอบความคิด ซึ่งนักเรียนจะต้องเป็นผู้สร้างประเด็นปัญหาที่สงสัยพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกันเป็นทีม การระดมความคิดเห็นและอภิปรายร่วมกันการจัดการเรียนรู้แบบ Active learning ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการประเมินจากสิ่งที่เป็นปัญหาจากสถานการณ์วัดผลจากความเข้าใจขั้นตอนและหลักการของการแก้ไขปัญหา สามารถวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับTorp (1998) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีลักษณะกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมในการแก้ปัญหา ครูจะเป็นผู้ให้คำแนะนำ อำนวยความสะดวก จัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ตามหลักสูตร โดยมีปัญหาเป็นส่วนสำคัญ มีประสบการณ์จริงที่ส่งเสริมการเรียนรู้ สนับสนุนให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองและบูรณาการสิ่งต่าง ๆ ที่เรียนรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริงเข้าด้วยกัน เช่นเดียวกับ Tyler (1969) ได้กล่าวว่า หลักสูตรควรมีองค์ประกอบครอบคลุมประเด็นสำคัญต่อไปนี้ 1) จุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่ต้องการให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จ 2) ประสบการณ์การเรียนรู้ซึ่งต้องจัดให้เรียน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ 3) มวลประสบการณ์ที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ 4) วิธีการประเมินว่าการเรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้ง สุขุมมัลย์ สงเคราะห์ (2562) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นยุทธวิธีในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ใหม่และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง กระบวนการสร้างความรู้เกิดจากการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมผ่านกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ และนำความรู้ใหม่มาเชื่อมโยงกับความรู้เดิมเพื่อแก้ปัญหาต่อไป

2.2 ผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

จากผลการวิจัย การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ พบว่า หลักสูตรได้พัฒนาขึ้น มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) โครงสร้างเนื้อหาและเวลาเรียน 4) กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 เชื่อมโยงและระบุปัญหา ขั้นตอนที่ 2 ทำความเข้าใจปัญหา ขั้นตอนที่ 3 ดำเนินการศึกษา ค้นคว้า ขั้นตอนที่ 4 สังเคราะห์ความรู้ ขั้นตอนที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ ขั้นตอนที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน 5) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองฯ ได้มีการสังเคราะห์ผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และผู้เรียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงสร้างหลักสูตร โดยมีการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศึกษาความต้องการของนักเรียนและโรงเรียน รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตร เพื่อนำมาเป็นข้อมูลกำหนดแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองฯ รวมทั้งมีการนำร่างหลักสูตรไปรับการวิพากษ์ผ่านการสนทนากลุ่มจากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทในด้านต่าง ๆ มากขึ้น ก่อนที่จะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับกลุ่มเป้าหมายให้ผลสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งเป็นการพิจารณาประเมินในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อหาข้อบกพร่อง และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงหลักสูตรต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ ขนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน (2564) ที่ได้เสนอรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรที่เป็นภาพรวมที่มีลำดับต่อเนื่องกัน ดังนี้ ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ขั้นที่ 2 การกำหนดหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ขั้นที่ 3 การเลือกและจัดเนื้อหาและประสบการณ์การเรียนรู้จะต้องสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ขั้นที่ 4 การกำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนบรรลุ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ ขั้นที่ 5 การตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ขั้นที่ 6 การนำหลักสูตรไปใช้ ขั้นที่ 7 การประเมินหลักสูตร และ ขั้นที่ 8 การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านสื่อออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 อยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.80$, $SD=0.20$) และผลการประเมินคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร ภาพรวมมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($M=4.91$, $SD=0.07$) ทั้งนี้มีความเป็นไปได้ว่าในการพัฒนาหลักสูตร ผู้วิจัยได้มีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี แผนการศึกษาชาติ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 โดยสามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับบริบทของสังคม โรงเรียน และผู้เรียน เพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับขนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน (2564) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นเครื่องมือที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้ โดยหลักสูตรมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมความเจริญงอกงามของบุคคล สามารถปลูกฝังพฤติกรรม คุณธรรม จริยธรรม วางรากฐานความคิดที่เป็นการสนับสนุนและสอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สามารถทำให้ผู้เรียนค้นพบความสามารถ ความสนใจ ความถนัด ที่แท้จริงของตนเอง และพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ เช่นเดียวกับ มาร์ต พัฒนา (2567) ได้กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตร เป็นการจัดทำเอกสารหลักสูตรที่มีความเชื่อมโยงตลอดแนว ระหว่างจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดประสบการณ์เรียนรู้ การวัดและประเมินผลบนพื้นฐานสารสนเทศและองค์ความรู้ที่ได้จากขั้นตอนการวิเคราะห์กำหนดหลักสูตร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองไปใช้ ควรมีการเลือกเนื้อหาการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนโดยเน้นการส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองดี การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

1.2 จากการสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ควรมีการบูรณาการแนวคิดทฤษฎีการแก้ปัญหาทั้งแนวคิดตะวันตกและแนวคิดทฤษฎีการแก้ปัญหาค้นคว้า

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งต่อไปควรมุ่งเน้นการพัฒนาและหาคุณภาพของหลักสูตร ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองโดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น GPAS 5 steps การจัดการเรียนรู้แบบกิจกรรมเป็นฐาน

2.2 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม โดยมีการส่งเสริมคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนในด้านอื่น ๆ เช่น ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือ

References

- Cogan, J., & Derricott, R. (2014). Citizenship for the 21st century: An international perspective on education. Routledge.
- Good Carter V. (1973). Dictionary of Education 3rd (ed) Mc Graw-Hill Book company, NY.
- Llewellyn, S. (2009). Planning lessons and schemes of work in citizenship. In Learning to Teach Citizenship in the Secondary School (pp. 98-116). Routledge.
- Marshall, T. H. (2002). Citizenship and social class. Cambridge University Class.
- Nilphan. M. (2015). Educational research methods. Silpakorn University. (in Thai)
- Patphon, M. (2024). Curriculum evaluation for learning and development. Charansanitwong Printing. (in Thai)
- Sitsungnoen, C. (2021). Curriculum Development. Silpakorn University. (in Thai)
- Songkhrao, S. (2019). Development of critical thinking ability on democratic citizenship of Mathayom 5 students through problem-based learning, Social Studies Teaching Program, Graduate School, Silpakorn University. (in Thai)
- Thongchan, S. (2021). Development of additional courses on women in the ASEAN way to promote coexistence skills in a multicultural society for Mathayom 5 students in the Curriculum and Instruction Program, Graduate School, Silpakorn University. Nakhon Pathom. (in Thai)
- Torp, L., & Sage, S. (1998). Problems as possibilities: Problem-based learning for K-12 education. Ascd.
- Tyler, R. W. (1969). Basic Principles of Curriculum and instruction. University of Chicago Press.